

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

BIG MAC PRICES

CPI Estimate

Reality

Price

\$3.78

Increased by

66%

Since 1993

Price

\$5.06

Increased by

122%

Since 1993

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

27 Ocak / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki g¼ncel gelişmeleri, g¼venilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaaya y¼nelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

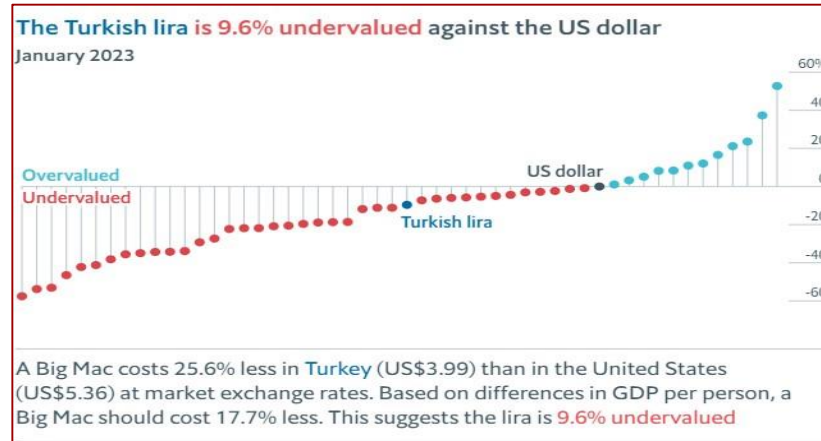

Enflasyona Farklı Bir Bakış Açısı & Big Mac Endeksi

- ❑ Enflasyon dünyada tüketici fiyatları endeksi yani manşet enflasyon, üretici fiyatları endeksi yani bir tür maliyet enflasyonu ve satın alma gücü paritesine göre ölçülüyor.
- ❑ En genel tanımıyla belirtilen bu endekslerden ilk ikisi yurtiçindeki tüketici ve üretici fiyatlarını ölçümler. Son yıllarda ülkemizde çok da fazla kullanılmayan bir diğer ölçüt olan satın alma gücü paritesi (SAGP) ise para birimlerinin satınalma gücünü eşitleyen bir değişim oranı olan SGP ile aynı mal ve hizmet sepetinin farklı ülkelerde satın alınabilmesi için gereken ulusal para tutarlarının birbirine oranını gösterir.
- ❑ Big mac endeksi, 1986 yılında The Economist tarafından oluşturulan para birimlerinin "doğru" seviyede olup olmadığını ölçümleyen bir tür SAGP endeksidir. Uzun vadede döviz kurlarını Big Mac fiyatına göre eşitleyerek, çalışır.
- ❑ Burgernomics diye de adlandırılan Big Mac endeksi başlarda kurdaki yanlış hizalamanın kesin bir göstergesi olarak tasarlanmamıştı, sadece döviz kuru teorisini daha sindirilebilir hale getirmek için bir araçtı ancak zamanla birçok ekonomi ders kitabında yer alan ve düzinelerce akademik çalışmanın konusu olan küresel bir standart haline geldi.

Big Mac Endeksine Göre Türk Lirası

- ❑ Bir Big Mac Türkiye'de 75,00 lira ve ABD'de 5,36 ABD doları. Üstü örtülü bir biçimde buradan bakılınca döviz kuru 13,99'dur. Bununla gerçek döviz kuru arasındaki fark olan 18,81, Türk lirasının %25,6 oranında değer kaybettiğini gösteriyor.
- ❑ Bir de daha gerçekçi olarak GSYİH'a göre düzeltilmiş verilerden hesaplanan aynı endeks verileri var. Buna göre ise bir Big Mac, piyasa döviz kurlarına göre Türkiye'de (3,99 ABD Doları) ABD'dekinden (5,36 ABD Doları) %25,6 daha ucuzdur. Kişi başına düşen GSYİH'deki farklılıklara bağlı olarak, bir Big Mac'in maliyeti %17,7 daha az olmalıdır. Bu hesaplama göre ise liranın %9,6 oranında olması gerekenden değersiz olduğunu gösteriyor.
- ❑ Gelelim ihracatçılarımızın reel efektif yani aşırı değerli kurla rekabet edemedikleri söylemine...
- ❑ Aradaki farkı elbette manşet enflasyondan katbekat fazla olan üretici fiyat endeksine ama en çok da düşük teknolojili ve katma değersiz yani fiyat rekabeti dışında pazar gücü yaratamayan üretim yapımıza bağlayabiliriz.
- ❑ Aslında kurumuz çok değersizleşmiştir ancak enflasyon o denli yükselmiştir ki buna rağmen reel efektif döviz kuru yüksek kalmıştır.

Serbest İhracat Dövizine Kur Farkı Ödemesi Geldi

- ❑ Geçtiğimiz hafta bankaların zorunlu karşılık yükümlülükleri haricinde yurt içinde tutulacak yabancı para cinsinden hesaplara yüzde 4,5 faiz ödemesine ilişkin düzenleme başlamıştı.
- ❑ Bu hafta ise firmaların Yurt Dışı Kaynaklı Dövizlerinin Türk Lirasına Dönüşümünün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğe göre firmalar yurt dışında bulunan döviz varlıklarından getirdikleri döviz Merkez Bankası’nda bozdurmaları halinde, TL’ye çevrilen tutarın yüzde 2’si kadar döviz desteği alacak.
- ❑ Destekten yararlanan firmalar, Merkez Bankası’nın belirleyeceği süre boyunca tekrar döviz almama taahhüdünde bulunacaklar. Taahhüdü yerine getirmeyenlere, destek tutarı Merkez Bankası’nın ilan ettiği en yüksek gecelik borç verme oranı kadar faiz uygulanarak alınacak.
- ❑ Her iki uygulamada da amaç dövizlerin yurtiçine kanalize edilerek rezerv yapılması. Bilindiği üzere düşük faiz politikasına başlanılan Eylül 2021 tarihinden itibaren TCMB’nin ilk makro ihtiyati düzenlemeleri döviz kontrolleri alanında olmuştu.
- ❑ Bu son uygulamanın ihracatçıyı kapsamaması ise kurun sabit kalması sebebiyle rekabet edemediklerini dile getiren ihracatçıların uzun süredir gündeme getirdikleri ‘özel kur’ talebinin TCMB tarafından bir miktarının karşılandığı biçiminde yorumlandı.
- ❑ Bazı yorumlarda bu durumu ikili kur sistemi olarak kritik de edenler var ancak yüzde 2’nin zaten piyasada (Kapalı Çarşı veya Sultanahmet turizm piyasası...) oluşan fiyatlarla tolere edilebilecek olması nedeniyle abartılı bulunabilir.

KKM'de Faiz Üst Sınırı Kaldırıldı

- ❑ Merkez Bankası bankalara gönderdiği yazıda TCMB tarafı kur korumalı mevduat ürününde politika faizinin en fazla 3 puan üzerinde mevduat faiz uygulamasına son verdiğini açıkladı.
- ❑ Böylece son dönemde gerilemeye başlayan KKM hesaplarının yeniden cazibe kazanması beklenirken bankaların mevduat faizi yarışının da bu alana kayması öngörülüyor.
- ❑ Bu karar sonrası dövizden ve altından TL'ye geçen KKM için üst sınır kaldırılmış oldu. TL ile açılan KKM'ler ise TCMB taraf olmadığı için uygulamadan etkilenmeyecek.
- ❑ Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Başkanı Alpaslan Çakar, "KKM'de yüzde 12 faiz oranı düşük kalmıştı. TCMB de bankaları bu konuda serbest bıraktı. KKM'de faizin yüzde 17'lere çıkması mümkün" dedi.
- ❑ Hatırlanacağı üzere bir süredir yüzde 12 tavan faizi uygulanan KKM'nin getiri cazibesini yitirdiği ve buradan çıkışların borsaya kanalize olacağı konuşulmakta idi.
- ❑ Faiz kısıtının kaldırılmasının ardından bu defa tersi biçimde borsaya alternatif olabileceği konuşuluyor.
- ❑ Mevcut koşullarda mevduattan bağımsız hareket eden KKM'nin bundan böyle mevduatın yani TL tasarrufların bir fonksiyonu olarak hareket edeceği ise aşikar.

Ukrayna'ya Türk Şirketinden Elektrik Hizmeti

- ❑ Dünya Gazetesi'nden Kerim Ülker'in haberine göre Ukrayna'da ekmek ve su kadar ihtiyaç duyulan elektrik için en önemli adımlardan biri resmi sürece girmeye başladı.
- ❑ Dünyanın en büyük yüzer enerji santrali filosuna sahip şirketi Karadeniz Holding'e ait Karpowership, Ukrayna Hükümeti ile dün ön mutabakat anlaşmasını imzaladı.
- ❑ Yazının devamında «Ukrayna'da şu anda elektrikle ilgili iki önemli kurum bulunuyor. Bunlardan biri orada üretim ve iletim sürecini yöneten Ukrenergo. Diğeri de acil ihtiyaçlar için kurulan Energy Company of Ukraine (ECU). Karadeniz Holding, anlaşmayı ECU ile imzaladı. Anlaşmanın tamamlanmasıyla birlikte Türk şirketi, powership adı verilen gemilerle Ukrayna'ya 500 MW'lık güç temin edecek.»
- ❑ « Edindiğim bilgilere göre Karadeniz Holding, Birleşmiş Milletler dahil 3'üncü taraflar olan uluslar arası kuruluşlarla da projenin uygulanması ve finanse edilmesi için görüşecek. Ön mutabakat süreci de 3'üncü tarafların da dahil olmasıyla anlaşma resmen yürürlüğe girecek. Anlaşmayla gemiler için 3 farklı rota bulunuyor. İlki Ukrayna güçleri tarafından savunulan Odesa Limanı. Bu, gemilere güvenlik sorunu yaşatacağı için zayıf bir ihtimal. Diğeri ikisi ise Moldova ve Romanya açıklarında gemilerin demirlemesi ve elektriğin şebekeye bağlanması, Ukrayna'ya yönlendirilmesi. Hem Ukrayna makamları hem de Karadeniz Holding yönetimi, iki ülke ile temasa geçecek.» ifadeleriyle Karadeniz Holding'in adı geçiyor.
- ❑ Konunun savaş altındaki bölge için hayırlı olmasını diliyoruz.

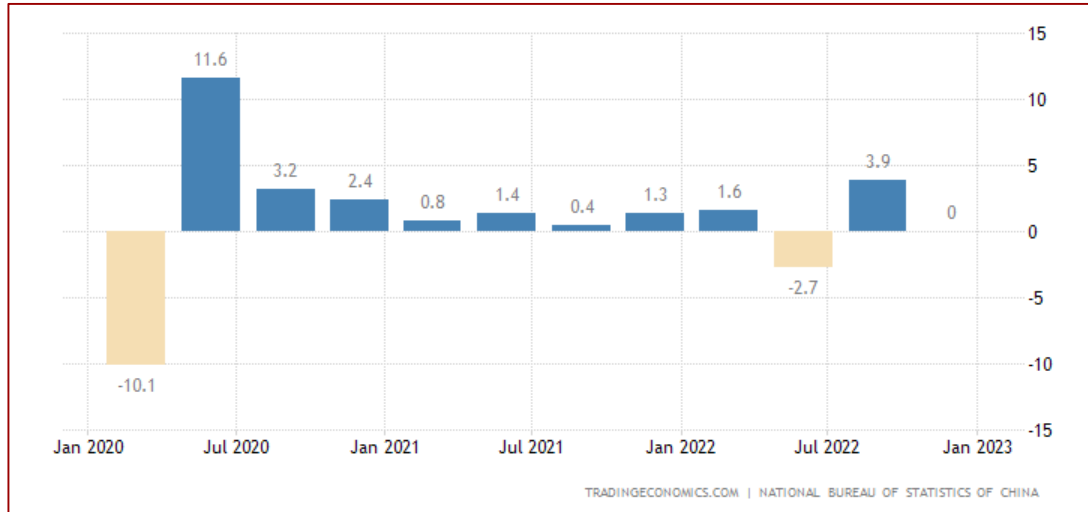
Enerji Savaşında İkinci Perde!

- ❑ AB Komisyonu, Avrupa Birliği'nin Rusya'nın motorin gibi premium petrol ürünlerine 100 dolar/varil fiyat sınırı belirlemesini önerdi. Komisyonu, fuel oil gibi ürünleri için de fiyat sınırını 45 dolar/varil olarak teklif etti.
- ❑ Fiyat sınırı teklifleri AB hükümetlerine gönderildi. AB üyesi ülkelerin Brüksel'deki daimi büyükelçileri Cuma öğleden sonra bir araya gelerek bu teklifleri tartışacaklar.
- ❑ Avrupa Birliği üyeleri, fiyat sınırlarının Rusya'dan petrol ürünlerine ithalatına yasağın başlayacağı 5 Şubat'tan önce belirlenmesi için çalışıyorlar.
- ❑ Rusya petrol fiyatlarına sınır getirilmesi bu zamana kadar indirimli kontratlar vasıtasıyla Çin ve Hindistan'ın faydalı çıkmasını beraberinde getirdi.
- ❑ Çin'in açılmasının zaten petrol talebi üzerine ekstra bir yük getirmesi beklenirken bu sene petrol fiyatının seyri küresel enflasyon açısından önemli düzeyde belirleyici olacağı benzer.

Çin Talebi İntikam Gibi Geliyor

- ❑ Çinli hane halkı, katı virüs kısıtı politikaları nedeniyle tüketimini öylesine kısıtı ki sonuçta yalnızca geçen yıl 2,6 trilyon dolarlık tasarruf mevduatı ile bir rekora imza attı.
- ❑ Küresel ekonomik toparlanmanın umudu da işte tam da bu noktada devreye giriyor ve bu tasarrufların harcama kanalıyla piyasayı canlandırması ile bir çeşit resesyondan çıkış bileti satın alınmış oluyor.
- ❑ Aslına bakılacak olursa geçtiğimiz haftalarda son bulan Davos zirvesindeki zengin iş adamlarının umudu da tam bu yönde yeşermiştir.
- ❑ Bu tasarrufların bir intikam harcamasına dönüşüp dönüşmeyeceği konusunda ise farklı fikirler mevcut. Bir kısım analist, tüketicilerin uzun süreli ekonomik belirsizlik karşısında ihtiyati tasarruflardan oluşan nakit güvencelerini korumaya devam etmesi halinde pandemiyin yaralayıcı etkilerinin yıllarca sürebileceğini söylüyor.
- ❑ Diğer taraftan daralan Çin ekonomisinin yeniden canlanması için Çin'in tüketim harcamalarında artış öngördüğü ve bunu kredilerle de desteklediği biliniyor.

ABD Ekonomik Geliřmeleri

- ❑ ABD ekonomisi %2,9 büyüme ile beklentileri açtı. ABD'den gelen büyüme verileri, resesyon endişelerinin geride bırakılmasına zemin hazırlarken Fed'in para politikası patikasını tersine çevirebileceği yönündeki fiyatlamları da destekledi. Verilerde özellikle zayıflayan tüketici talebi olmak üzere, durgunluğun bu yıl hâlâ büyük bir risk olmaya devam ettiğine dair işaretler de yer aldı.
- ❑ ING Uluslararası Bař Ekonomisti James Knightley, "Ancak, buzdağının altına baktığımızda, gerçekten geniş bir veri yelpazesinde gördüğümüz sadece rahatsız edici işaretler ve ivme kaybı" dedi.
- ❑ Bazı veriler bu görüşü haklı çıkartıyor: Hükümet harcamaları hariç yerel alıcılara nihai satışlar yalnızca yüzde 0,2 düzeyinde artış kaydederken, sabit yatırımın yüzde 6,7 ve konutla ilgili yatırımın yıllık bazda yüzde 26,7 azalması örnek olarak gösterilebilir.
- ❑ Birçok iktisatçı, işsizlik oranı yüzde 5'e yaklaşırken ABD'nin bu yılın sonlarında bir resesyona girmesini bekliyor.
- ❑ Haftanın son gününde gelen veriye göre ise Fed'in de yakından izlediği enflasyon göstergesi çekirdek PCE beklentilere paralel olarak Aralık'ta yıllık yüzde 4,4 arttı.
- ❑ Diğer taraftan, fiyatlardaki değişikliklere göre ayarlanmış kişisel harcamalar Aralık ayında yüzde 0,3 düştü. Mallar için enflasyona göre ayarlanmış harcamalar ise yüzde 0,9 düşerken hizmetlere yapılan harcamalar Ocak 2022'den bu yana artışın yaşanmadığı ilk ay oldu.

Haftanın Grafiđi-Big Tech

- ❑ Aylardır büyük teknoloji firmalarının işten çıkarmaları konuşuluyor. Her seferinde cümle sonuna da aslında bu sayıların istihdam piyasasını etkilemeyecek bir orana karşılık geldiği ifade ediliyor.
- ❑ Amazon 18 bin, Meta 11 bin, Microsoft 10 bin, Alphabet 12 bin kişiyi işten çıkaracağını duyurmuştu.
- ❑ Aralarında sadece birisi var ki şimdiye kadar bu kervana katılmadı aynı zamanda Çin'de kapanan fabrikalarını da Hindistan'a taşımakla meşgul.
- ❑ İşte o firma aslında son bir yılda satışlarında da önemli düzeyde azalış yaşayan Apple.
- ❑ Her ne kadar teknoloji firmaları için olumsuz bir resim karşımızda olsa da pandemi sürecindeki kazanıma bakıldığında halen çok zenginleşmiş oldukları söylenebilir.

Company	Market cap (\$bn)	Added since 2020 (\$bn)
Apple	2280	975
Microsoft	1846	643
Alphabet	1272	349
Amazon	1012	96
Meta	386	-199

Source: S&P Global Intelligence

Haftadan Kalanlar

- ❑ Brezilya ve Arjantin'in ortak para birimine geçmek için hazırlık yapmaya başladığı belirtildi.
- ❑ Japonya ile ABD, 5G ötesi olarak bilinen yeni nesil iletişim standartlarının Ar-Ge çalışmalarında daha yakın işbirliği yapılmasında anlaştı.
- ❑ Tüm borçlara belirli oranla güncelleme ve taksit imkanı getirildi. Davalı vergi ve prim dosyaları da bu kapsamda olacak.
- ❑ ABD Adalet Bakanlığı, Google'a, dijital reklam pazarında tekel kontrolüne sahip olduğu iddiasıyla dava açtı.
- ❑ Merkez Bankası, enflasyon tahminlerinde değişikliğe gitmeyerek 2023 yıl sonu tahminini yüzde 22,3, 2024 yıl sonu tahminini yüzde 8,8'de tuttu.
- ❑ Piyasalarda İngiltere Merkez Bankası'nın (BOE) ekonomiyi desteklemek için yıl sonunda faiz oranlarında indirim gitmesi bekleniyor.
- ❑ Borsa İstanbul, yeni halka arz edilen şirketlerin hisselerinde yaşanan sert hareketler sonrası tedbir getirmeye devam etti.
- ❑ Şubat itibarıyla elektrik üretim amaçlı gazın satış fiyatında yüzde 16,67, sanayi kuruluşlarında ise yüzde 13,30 ila 17,22 arasında indirim yapıldığı duyuruldu.
- ❑ İMEAK Deniz Ticaret Odası Meclis Başkanı Başaran Bayrak Mersin limanında taşımacılığın çok durgun geçtiğini ve boşa konteynerlerin beklediğini söyledi.
- ❑ Fransa'da petrol rafinerileri, enerji, liman ve rıhtım sektörü çalışanları hükümetin emeklilik reformuna karşı grev kararı aldı.
- ❑ Dışişleri Bakanlığı, Kur'an-ı Kerim'e karşı saldırı içeren bir eyleme izin verilmesi nedeniyle Danimarka'nın Ankara Büyükelçisini çağırdı.
- ❑ TBMM Başkanı Şentop, cumhurbaşkanı adaylığı tartışmalarıyla ilgili, "Sayın Cumhurbaşkanımızın bu, birinci dönemidir.
- ❑ Gayrimenkul projelerinde çok sayıda kişiyi dolandırdığı iddiasıyla yargılanan Fadıl Akgündüz'ün tutuklanmasına karar verildi.

Hizmet, Perakende Ticaret ve İnşaat Güven Endeksleri, Ocak 2023

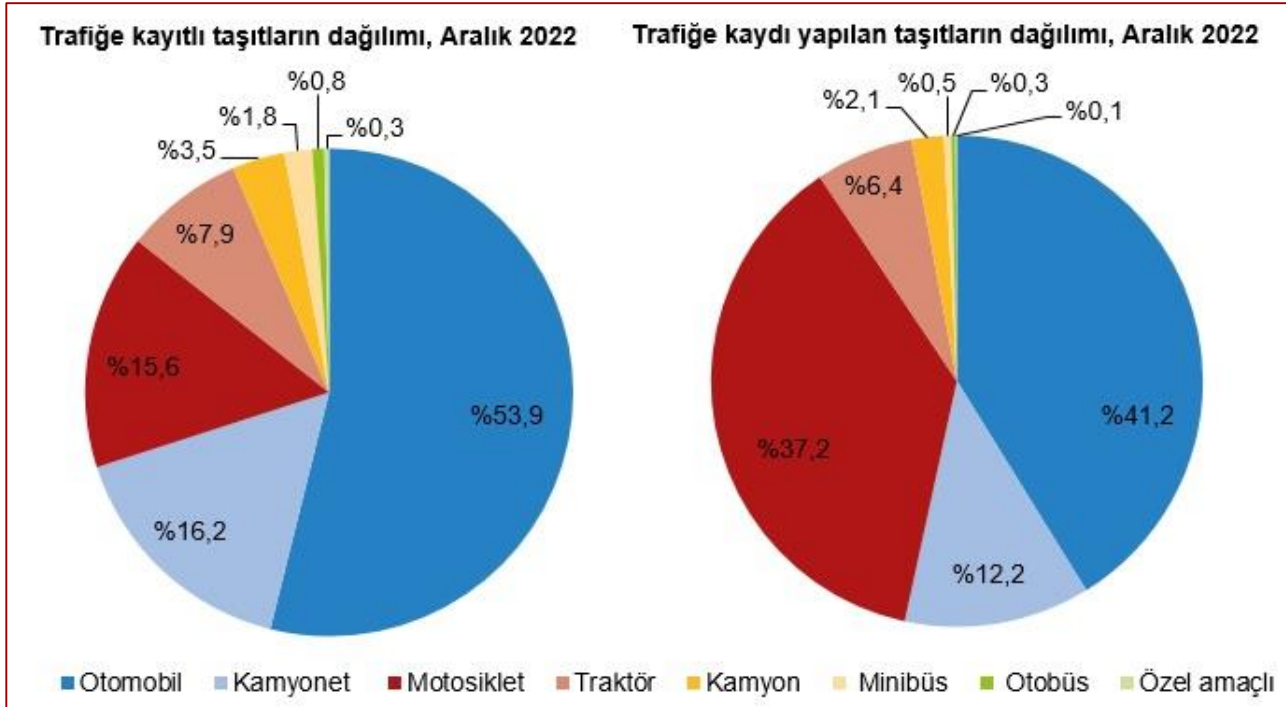
- Mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksi 2023 Ocak ayında bir önceki aya göre; hizmet sektöründe %1,7 ve perakende ticaret sektöründe %1,0 azalırken, inşaat sektöründe %0,6 arttı.

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	
	Aralık 2022	Ocak 2023	Aralık 2022	Ocak 2023
Hizmet sektörü güven endeksi	120,1	118,1	1,7	-1,7
Son 3 aylık dönemde iş durumu	119,0	119,1	1,5	0,1
Son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep	118,3	118,3	1,3	0,0
Gelecek 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep beklentisi	123,1	117,0	2,4	-5,0
Perakende ticaret sektörü güven endeksi	127,5	126,2	4,5	-1,0
Son 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar	136,8	144,7	3,2	5,8
Mevcut mal stok seviyesi ⁽¹⁾	103,1	102,2	-0,1	-0,8
Gelecek 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar beklentisi	142,6	131,6	9,6	-7,7
İnşaat sektörü güven endeksi	92,6	93,2	1,2	0,6
Alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi	80,5	86,1	-3,9	7,0
Gelecek 3 aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisi	104,8	100,2	5,4	-4,4

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

Motorlu Kara Taşıtları, Aralık 2022

- Türkiye'de 2022 yılında bir önceki yıla göre trafiğe kaydı yapılan taşıt sayısı %10,1 artarak 1 milyon 269 bin 912 adet olurken, trafikten kaydı silinen taşıt sayısı %17,1 azalarak 35 bin 585 adet oldu. Böylece 2022 yılında trafikteki toplam taşıt sayısında 1 milyon 234 bin 327 adet artış gerçekleşti.

Tüketici Güven Endeksi, Ocak 2023

- Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, Ocak ayında bir önceki aya göre %4,6 oranında arttı; Aralık ayında 75,6 olan endeks, Ocak ayında 79,1 oldu.

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	
	Aralık 2022	Ocak 2023	Aralık 2022	Ocak 2023
Tüketici güven endeksi	75,6	79,1	-1,3	4,6
Mevcut dönemde hanenin maddi durumu	57,4	61,6	-1,5	7,4
Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi	75,4	79,9	-0,6	6,0
Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi	77,3	82,7	-4,0	7,0
Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi	92,6	92,2	0,7	-0,4